

N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1907, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7 i anledning af herr C. A. Lindhagens motion n:o 169 om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beskattnings- eller andra åtgärder i syfte att ägare af kalmark eller annan ödelagd skogsbördig mark må föranledas till åtgärder, hvarigenom marken kan småningom komma i växtligt skick.

I motionen n:o 169 hemställer herr C. A. Lindhagen, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till åtgärder i syfte att i skäligen fall ägare af kalmark eller annan ödelagd skogsbördig mark och särskildt sådan mark, som ödelagts före det 1903 års lag om enskildes skogar trädte i kraft, må föranledas till åtgöranden, hvarigenom marken kan småningom komma i växtligt skick.

Motiven till motionen återfinnas i samma motionärs motion n:o 163 sid. 23, där motionären beträffande skogens återväxt på enskildas skogar anför följande:

»Härom synas följande frågor vara mest aktuella för närvarande.

1) Gällande lag af år 1903 om vård af enskildes skogar föreskrifver i § 1 såsom den grundläggande regeln, att å skogsmark afverkning ej må så bedrifvas eller efter afverkningen med marken så förfaras, att skogens återväxt uppenbarligen äfventyras. Det ligger i sakens natur och framgår också af skogsvårdsstyrelsernas berättelser, att i en mängd fall det icke blott är svårt att utöfva kontroll utan äfven uppstår stor tvekan, om lagen får tillämpas endast när äfventyret påtagligen skall bli verklighet, och således ej då blott olika gradationer af sannolikhet föreligga.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 31 Häft. (N:o 31).

Ordet »uppenbarligen» insköts af Riksdagen. Man kan visserligen förstå, att detta då ansågs vara i sin ordning för att skatta något åt den tvekan, som många hyste inför de nya grundsatserna. Men gå vi nu till verkligheten, visar den sig så brutal, att en dylik känslig aktsamhet är mycket litet på sin plats och ej borde få på något sätt stå hindrande i vägen för ett ingripande, som i alla fall ej kan drabba annat än de svårare försyndelserna. Mig synes därför till en början, att ordet »uppenbarligen» nu bör utgå, och detta icke såsom en lagändring utan mera såsom en af de verkliga förhållandenas natur påkallad lagförklaring.

2) Ett särdeles öfverklagadt förhållande är vidare *det rofhygge af växtlig ungskog* till pitprops, egyptiska sparrar, pappersved och dylikt, som börjar blifva en verklig landsfara. Kusterna äro genom sina vattenkommunikationer hårdt utsatta därför. *Järnvägarne* sprida det onda hvar de draga fram och lägga mångenstädes landet öde på skog rundt omkring sig, såsom ock flera skogsvårdsstyrelser vitsorda.

Den förväntade *inlandsbanan* kommer nog att verka på samma sätt, och trämassefabrikationen synes också fästa stora förväntningar på den i detta afseende. Industriidkarne lära väl icke här, lika litet som i andra trakter, afhålla sig från att inköpa äfven de växtliga ungskogarna, om de äro till salu. Man får vid granskningen af de uppgjorda beräkningarna för banans trafikinkomster i dess sträckning inom Värmland också det intrycket, att det räknats mera med pågående öfverafverkning än med uthålligt skogsbruk. Det säges nämligen, att man beräknat exempelvis mängden trämasseved, som kommer att forslas på banan, efter den förbrukning, som erfordras för de nuvarande trämassefabrikerna samt de af dem veterligen tillämnade utvidgningar af fabrikationen. Och i banans sträckning längre norrut genom Jämtland säger man sig räkna med att trämassefabriker skola »följa banan i spåren». Detta är godt och väl, så länge denna fabrikation använder sådant virke, som ur skogsvårdssynpunkt bör uttagas. Men därvid stannar det ej, utan den växtliga ungskogen stryker också med, om ej något göres däremot.

Det kan väl icke vara förnuftigt att vid anläggande af statsbanor och meddelande af koncession åt enskilda järnvägar blunda för dessa missförhållanden. Man måste ju snarare taga itu med dem äfven där de redan uppkommit.

Ett ingripande mot denna skogssköfving har att välja på flera utvägar. Skogsägarne kunna förbjudas att afverka eller upplåta till afverkning ungskog, som bör stå på tillväxt. Industrien kan förbjudas

att använda och spekulativa skogsköpare att tillhandla sig sådan ungskog, och slutligen kunna järnvägar och fartyg förbjudas att frakta dylik ungskog.

På den första vägen vinnes fullt tillfredsställande resultat i fråga om större skogar, ifall de, såsom ofvan ifrågasatts, ställas under uthållighetsbruk. De små skogsägarne kan man dock af förut anförda skäl ej ännu åtminstone ställa under stränga tvångslagar på detta område. Man måste gå i ordning med frågorna och söka vinna något indirekt genom att i första hand drabba dem, som äro värst skyldige och minst ömkansvärde, nämligen industrien, skogsspekulanterna och transportmedlen.

Härmed kommer man dock lätt in på den omtvistade frågan om dimensionslagar. Och detta kan väl ej undvikas alldeles. Men det bör till en början kunna utfinnas former, hvarigenom de ej bli så tvingande för den stora massan små jordägare och föranleda en alltför stor administrativ apparat. En lag, som förbjöde industrien, särskildt pappersmassfabrikationen, att använda växtlig ungskog, som bör få fortväxa, samt inskränkte sig till straff och eventuellt beslag för hvarje fall det kunde ledas i bevis att så skett, vore redan ett stort steg framåt. Principen blefve fastslagen, och redan detta i förening med äfventyret måste verka till ett omslag. Naturligtvis måste lagen ta viss hänsyn till oförvållade öfverträdelser. Men nog vore det billigt, att industrien äfven nödgades se sig något före vid sina inköp.

Spekulativa skogsköpare kunna förbjudas att tillhandla sig och afverka skog af ofvannämnda slag. Afverkningskontrakt, som ej innehöll klausul om undantag för sådan skog, skulle kunna bli ogiltiga och följaktligen ej heller få intecknas. Och hvarje olaglig afverkning, som leddes i bevis, skulle drabbas af straff och eventuellt beslag, jordägaren dock obetaget att utfå köpeskillingen af spekulanten.

Järnvägar och fartyg skulle till sist också i princip ej få frakta skog af ifrågavarande beskaffenhet, vid äfventyr af ansvar för privatbanor samt rederier eller befälhafvare. Naturligtvis måste här gifvas en del föreskrifter, som medgifva lättnader i ansvaret, så att detta blefve rimligt. Staten kunde redan genom trafikbestämmelser för sina järnvägar förekomma, att statsbanorna tjänade skogshandteringen på det sättet, att de endast blefve medel för skogens ödeläggande.

Detta är nu endast lösa projekt. Visst är emellertid, att frågan oundgängligen måste närmare undersökas.

3) En synnerligen beklaglig sak, som framföres både af skogsvårdsstyrelser och från andra håll, är, att man med den nya skogslagen

står maktlös gentemot *de före skogslagens trädande i kraft uppkomna skogssköflingar*, hvilka ledt till att ingenting nämnvärdt vidare växer på markerna.

Genom den ofvan föreslagna expropriationsrätten skulle något vinnas just för detta fall. Men till en början kan det ej bli så synnerligen mycket. Man kan därför med skäl fråga sig, om den enskilde jordägaren har rättighet att här lägga armarna alldeles i kors, under det staten skyddar honom i en äganderätt, som han så litet förmår eller vill utnyttja till gagn för sig själf och det allmänna.

Det är dock af förut angifna skäl nog äfven här ännu uteslutet att ingripa med tvångsmedel mot de små skogsägarna. Upplysningsarbetet i förening med statshjälpen får här söka göra allt hvad det kan. Där emot synes det rimligt, att personer, som äga större arealer förvildad skogsmark och bredare ryggar, åläggas att göra något för markens förbättring, helst de för öfrigt själfva skulle ha gagn däraf. En riktig konsekvens vore, att alla större skogsägare, som enligt hvad ofvan föreslagits åläggas att sköta sina skogar efter uthållighetsbruk, äfven tillhållas att återställa skogsbörden på dem tillhörig skogsbördig mark, som blifvit ödelagd.

De tvångsmedel, som här kunna ifrågakomma, äro lagstiftning eller beskattning. Genom lag kan markägaren påläggas förenämnda skyldighet. Äfventyret för tredska kan bli böter eller skogsodlingens verkställande af staten på ägarens bekostnad eller bägge delarne. Denna utväg är alltid tungrodd, men har mera häfd för sig.

Den andra utvägen är beskattning, hvarigenom målet skulle ur statens synpunkt nås enklare eller på ett mera automatiskt sätt. För några dagar sedan lästes i Karlstadstidningen ett förslag af en värmändsk jordbrukare att belägga dylika marker med en skatt, till dess de blefve försatta i produktivt skick. Detta vore utan tvifvel ett mycket verkamt medel. Det är ju också i själfva verket dylika åtgärder, som förordas af anhängare af jordvärdebeskattning, sådan den börjat föreslås och delvis redan tillämpas i anglosachsiska länder.

Här vore det onekligen af intresse att försöka med beskattningsvägen. Men denna utväg såsom ny och opröfvad kräfver dock ännu mer än lagstiftningsvägen en undersökning, vid hvilken bägge metoderna böra vägas mot hvarandra.»

*Utskottets
yttrande.*

Motionen i fråga sammanhänger nära med samma motionärs motioner n:o 167 och 168. Äfven motionärens förslag i motionen n:o 166 angående lagstiftning, hvarigenom bolag och enskilda personer, som äga skogar af mera betydande omfattning, må åläggas att å dem

införa uthållighetsbruk, är påtagligen till sitt allmänna syfte ganska närstående den här föreliggande motionen.

Utskottet erinrar därom, att omförmälda motioner n:o 166, 167 och 168, hvilka varit remitterade till lagutskottet och behandlats i dess utlåtande n:o 35, redan varit föremål för Riksdagens behandling. Ingen af dessa motioner har lyckats tillvinna sig Riksdagens bifall. Motionen n:o 166, hvilken i hufvudsak tillstyrkts af utskottet, bifölles i enlighet med utskottets hemställan af Andra Kammaren, men afslogs af den Första. Motionerna n:o 167 och 168 afstyrktes af utskottet och blef utskottets hemställan af båda kamrarna bifallen. De skäl, som utskottet anförde för sitt afstyrkande af sistberörda motioner, inbegrepos hufvudsakligen i det uttalande, att då lagen om vård af enskildas skogar för att blifva fullt effektiv i åtskilliga delar tarfvade ganska ingripande förändringar, något hvarpå ock vissa skogsvårdsstyrelser, enligt hvad utskottet erfarit, lära hafva sin uppmärksamhet riktad, samt således frågan om ett mera omfattande öfverseeende af berörda lag snart torde blifva föremål för statsmakternas omsorg, syntes det utskottet, som skäl sagnades för Riksdagen att antaga föreslagna lagändringar.

Det af lagutskottet anförda skäl till afstyrkande af motionärens omnämnda förslag synes väl utskottet kunna utgöra tillräcklig orsak jämväl för afstyrkande af nu förevarande *skrifvelseförslag*. Och såvidt med denna skrifvelse i öfrigt skulle afses att genom *beskattnings- eller eljest några som helst tvångsåtgärder* förmå enskilde jordägare till skogsodling å äldre kalmarker, synes sådant ej kunna ifrågakomma, helst dylika åtgärder i många fall säkerligen skulle möta hinder af jordägarrens ekonomiska oförmåga att vidkännas de med skogsodlingen förenade utgifter.

Såvidt åter med motionen afses att sätta skogsvårdsstyrelserna i tillfälle att i större omfattning än nu må vara fallet, genom öfverenskommelse med och understöd åt enskilde jordägare eller jordbrukare, bidra till skogsplantering och skogsvård å kalmark eller eljest ödelagd skogsmark, äfven sådan som ödelagts före det 1903 års lag om enskildas skogar träd i kraft, samt därmed bidra därtill, att jämväl ägare till sådan mark må föranledas till större själfverksamhet för skogens återväxt, anser utskottet motionens syfte synnerligen afsevärdt och viktigt, hvadan utskottet, som ej vill ingå på hvilka åtgärder som för ändamålet lämpligast kunna och böra vidtagas utan anser frågan

härom böra hänskjutas till Kungl. Maj:ts afgörande, finner sig i anledning af motionen böra göra framställning därom,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, i hvad mån åtgärder, utöfver hvad som från statens sida redan för ändamålet åtgjorts, må kunna vidtagas i syfte att i skäligen fall jämväl ägaren af kalmark eller annan ödelagd skogsbördig mark och särskildt sådan mark, som ödelagts före det 1903 års lag om enskildas skogar trädt i kraft, må föranledas till åtgörande, hvarigenom marken småningom kan komma i växtligt skick.

Stockholm den 1 maj 1907.

På utskottets vägnär:

ERIK MARTIN.